

รายงานนวัตกรรม

ชื่อนวัตกรรม	การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หล่อสวยด้วยมือเรา
ผู้เสนอผลงาน	นายเตชิต สีหะวงษ์
ระยะเวลาในการดำเนินการ	16 พ.ค 2567 - 31 มีนาคม 2568

1. ที่มาและความสำคัญ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (และฉบับปรับปรุง) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และทักษะอาชีพพื้นฐาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และส่วนรวม รวมถึงการสำรวจอาชีพในชุมชน

ทักษะการตัดผมเป็นทักษะชีพที่สามารถต่อยอดเป็นอาชีพได้ในอนาคต และถือเป็นอาชีพพื้นฐานที่พบเห็นได้ทั่วไปในชุมชน การฝึกทักษะนี้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจึงเป็นการวางรากฐานที่ดี อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของอาชีพบริการและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น ตัดผมให้คนในครอบครัว ช่วยลดค่าใช้จ่าย

สภาพปัจจุบันพบว่า การเรียนการสอนวิชาการงานอาชีพในบางครั้งยังเน้นภาคทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ หรือการปฏิบัติยังไม่เข้มข้นพอที่จะสร้างทักษะที่ติดตัวผู้เรียนได้จริง การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มาใช้ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว เรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และคงทนกว่าการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว

การจัดกิจกรรมให้นักเรียนชั้น ป.5 ได้ฝึกตัดผมให้นักเรียนรุ่นน้องหรือเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน (ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิด) เป็นการสร้างสถานการณ์จริงที่ท้าทาย ส่งเสริมทักษะทางสังคม ความรับผิดชอบ และจิตอาสา ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะอาชีพ

ดังนั้น ผู้รายงานจึงได้พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐานอาชีพ “หล่อสวยด้วยมือเรา” ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning นี้ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เกิดทักษะพื้นฐานด้านการตัดผม มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และได้เรียนรู้อย่างมีความสุขผ่านการลงมือปฏิบัติจริง

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ตัดผมอย่างถูกต้องและปลอดภัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

- 2) เพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอธิบายขั้นตอนพื้นฐานในการตัดผมทรงนักเรียนชาย/หญิง ได้
- 3) เพื่อฝึกให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีทักษะในการตัดผมทรงพื้นฐาน ได้อย่างน้อย 1 ทรง
- 4) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีเจตคติที่ดีต่อวิชาการงานอาชีพและเห็นคุณค่าของทักษะอาชีพช่างตัดผม
- 5) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในรายวิชาการงานอาชีพ เรื่อง หล่อสวยด้วยมือเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. กลุ่มเป้าหมาย

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโนนแพง ปีการศึกษา 2567
- จำนวน 14 คน

4. เครื่องมือที่ใช้

4.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เรื่อง "หล่อสวยด้วยมือเรา" ประกอบด้วย

- คู่มือครู: แนะนำขั้นตอนการจัดกิจกรรม, การใช้สื่อ, การประเมินผล
- ใบความรู้: เรื่อง ความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์, ประเภทของอุปกรณ์, ขั้นตอนการตัดผมทรงพื้นฐาน
- ใบงาน: แบบฝึกหัดทบทวนความรู้, แบบบันทึกการปฏิบัติงาน
- สื่อการสอน: วิดีโอสาธิตการตัดผม, รูปภาพทรงผม, อุปกรณ์ตัดผมจริง (กรรไกร, ปัดตาเลี่ยน, หวี, ผ้าคลุม), หัวหุ่นสำหรับฝึกซ้อม
- กิจกรรม Active Learning ที่ออกแบบไว้ เช่น การสาธิต, การจับคู่ฝึกซ้อม, การปฏิบัติจริง, การนำเสนอผลงาน, การสะท้อนคิด

4.2 การวัดประเมินผล

K (Knowledge - ความรู้):

- แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน เรื่อง อุปกรณ์ ความปลอดภัย และขั้นตอนการตัดผม
- การตอบคำถามระหว่างเรียน
- การตรวจใบงาน/แบบฝึกหัด

P (Process/Performance - ทักษะ/กระบวนการ):

- แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์

- แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน (การตัดผมบนหัวหุ่น และ/หรือ บนศีรษะจริงภายใต้การดูแล)
- แฟ้มสะสมผลงาน (ภาพถ่ายก่อน-หลัง, แบบบันทึกการปฏิบัติ)

A (Attitude - เจตคติ/คุณลักษณะ):

- แบบสังเกตพฤติกรรม (ความรับผิดชอบ, ความใส่ใจ, ความปลอดภัย, การทำงานร่วมกับผู้อื่น, จิตอาสา)
- แบบวัดเจตคติต่อวิชาการงานอาชีพและอาชีพช่างตัดผม (ก่อน-หลัง)
- การบันทึกสะท้อนคิดของผู้เรียน

5. กระบวนการพัฒนา

Plan (วางแผน)

- วิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐาน/ตัวชี้วัด
- ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาการงานอาชีพ
- สำรวจบริบทชุมชนเกี่ยวกับอาชีพตัดผม
- ศึกษาแนวคิด Active Learning และเทคนิคการสอนทักษะปฏิบัติ
- กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของนวัตกรรม

Do (ปฏิบัติ)

- ออกแบบโครงสร้างนวัตกรรม (ชุดกิจกรรม/แผนการสอน)
- สร้าง/พัฒนาเครื่องมือ: ใบความรู้, ใบงาน, สื่อ VDO, แบบประเมินต่างๆ
- จัดหา/เตรียมอุปกรณ์ตัดผมและหัวหุ่น
- นำร่องนวัตกรรมให้ผู้เชี่ยวชาญ (เช่น ครูชำนาญการ, ศึกษานิเทศก์, ช่างตัดผมในชุมชน) ตรวจสอบความเหมาะสม
- ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

Check (ตรวจสอบ)

- ทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง (อาจจะเป็นนักเรียนกลุ่มเล็ก หรือรุ่นพี่)
- เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองใช้ (สังเกต, สัมภาษณ์, ผลงาน)
- วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาจุดเด่น/จุดด้อย

Act (ปรับปรุง)

- ปรับปรุงนวัตกรรมตามข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้
- จัดทำนวัตกรรมฉบับสมบูรณ์

6. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 1) **บลูม (Bloom's Taxonomy):** การจัดระดับความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์
- 2) **สกินเนอร์ (Skinner):** การเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขเชิงปฏิบัติ (Operant Conditioning) ที่ให้รางวัลเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม
- 3) **Active Learning:** การเรียนรู้โดยการลงมือทำ

7. กระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้

1) ชั้นเตรียมการ:

- ชี้แจงวัตถุประสงค์และกิจกรรมให้นักเรียนทราบ สร้างความเข้าใจและความสนใจ
- ขออนุญาตผู้ปกครอง (หากมีการตัดผมจริงบนศีรษะนักเรียน) และชี้แจงมาตรการความปลอดภัย
- เตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานและปลอดภัย
- ทดสอบความรู้พื้นฐาน (Pre-test) และวัดเจตคติก่อนเรียน

2) ชั้นดำเนินการสอนตามแผน:

- ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ โดยใช้ชุดกิจกรรม "ช่างน้อยหัดตัดผม"
- เน้นการสาธิตที่ชัดเจน การให้นักเรียนฝึกปฏิบัติบนหัวหุ่นก่อนจนเกิดความชำนาญในระดับหนึ่ง
- ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คอยให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหา และดูแลความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด
- จัดกิจกรรมให้นักเรียนฝึกตัดผมจริง (อาจเริ่มจากทรงง่ายๆ หรือส่วนที่ไม่ซับซ้อน) บนศีรษะอาสาสมัคร (เพื่อน/รุ่นน้อง) โดยครูควบคุมดูแล 1:1 หรือกลุ่มเล็กๆ หลายๆ ในช่วงแรก
- ส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Peer Learning)

3) ชั้นประเมินผล:

- ประเมินผลระหว่างเรียน ด้วยการสังเกต การตอบคำถาม การตรวจใบงาน
- ประเมินผลหลังสิ้นสุดกิจกรรม ด้วยการทดสอบหลังเรียน (Post-test), การประเมินทักษะปฏิบัติ, การประเมินเจตคติ
- ให้นักเรียนสะท้อนคิดถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้และปัญหาที่พบ

8. ผลที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมาย

ความรู้ (Knowledge): นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์ตัดผม ประเภทของอุปกรณ์ และขั้นตอนพื้นฐานในการตัดผมเพิ่มขึ้น (ระบุคะแนนเฉลี่ยก่อน-หลังเรียน หรือร้อยละที่ผ่านเกณฑ์)

ทักษะ (Skills):

- นักเรียนมีทักษะการใช้กรรไกร หวี และปัตตาเลี่ยนเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยมากขึ้น
- นักเรียนสามารถตัดผมทรงพื้นฐาน (ตามที่กำหนด) บนหัวหุ่นได้สำเร็จตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ ____
- (ถ้ามี) นักเรียนสามารถตัดผมจริงภายใต้การดูแลได้สำเร็จ ร้อยละ ____
- พัฒนาทักษะการประสานงานระหว่างมือและตา (Hand-eye Coordination)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attributes):

- นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่และงานที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น
- มีความรอบคอบ ระมัดระวัง ใส่ใจในรายละเอียด และคำนึงถึงความปลอดภัย
- มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก กล้าลองทำสิ่งใหม่
- มีจิตอาสาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (กรณีตัดให้ผู้อื่น)

เจตคติ (Attitudes):

- นักเรียนมีเจตคติที่ดีขึ้นต่อวิชาการงานอาชีพและเห็นคุณค่าของการมีทักษะอาชีพติดตัว
- เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถและผลงานของตนเอง

สมรรถนะ (Competencies):

- **การจัดการตนเอง:** วางแผนการทำงาน, ควบคุมอารมณ์เมื่อเจอปัญหา
- **การสื่อสาร:** สื่อสารกับครู/เพื่อน/ผู้รับบริการตัดผม (ถ้ามี)
- **การรวมพลังทำงานเป็นทีม:** ช่วยเหลือ ให้กำลังใจกันในกลุ่ม/คูฝึก
- **การคิดขั้นสูง:** คิดวิเคราะห์ปัญหาเฉพาะหน้าในการตัด, ประเมินผลงาน
- **การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง:** การมีจิตอาสา บริการผู้อื่น

9. บทเรียนที่ได้รับ

- 1) การเรียนรู้แบบ Active Learning ทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน มีส่วนร่วม และเกิดทักษะปฏิบัติได้จริงมากกว่าการสอนแบบเดิม
- 2) การฝึกปฏิบัติบนหัวหุ่นก่อนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความมั่นใจและลดความเสี่ยงก่อนการปฏิบัติจริง
- 3) การดูแลความปลอดภัยเป็นหัวใจสำคัญ ครูต้องเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน
- 4) ความแตกต่างระหว่างบุคคลมีผลต่อการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ ครูต้องใช้เวลาและคำแนะนำที่แตกต่างกันไป
- 5) การมีอุปกรณ์ที่เพียงพอและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญ

10. เงื่อนไขความสำเร็จ

นักเรียน:

- มีความสนใจและตั้งใจที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่

- ปฏิบัติตามกฎ กติกา และคำแนะนำด้านความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด
- กล้าที่จะลองผิดลองถูกและไม่ท้อถอย
- ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มและช่วยเหลือเพื่อน

ครูผู้สอน:

- มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและทักษะการตัดผมพื้นฐาน (หรือมีการเตรียมตัว/ศึกษาเพิ่มเติม/เชิญผู้เชี่ยวชาญช่วย)
- มีความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning
- มีทักษะในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีการปฏิบัติงานจริง
- มีความใส่ใจในความปลอดภัยของนักเรียนสูงสุด
- มีความอดทนและสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ที่สร้างสรรค์แก่นักเรียนแต่ละคนได้

ผู้ปกครอง:

- มีความเข้าใจและให้การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน
- อนุญาตให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม (โดยเฉพาะชั้นปฏิบัติจริง)
- อาจช่วยสนับสนุนอุปกรณ์บางอย่าง (ถ้าจำเป็น) หรือให้กำลังใจบุตรหลาน

ผู้บริหารโรงเรียน:

- เห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
- อนุมัติงบประมาณในการจัดซื้อ/จัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นและปลอดภัย
- อำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่และตารางเวลา
- ให้การสนับสนุนและสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูผู้พัฒนา

ภาคผนวก

ภาพการดำเนินการฝึกซ้อมตัดผม เรียนรู้การใช้เครื่องมือ
กิจกรรม หล่อสวยด้วยมือเรา